

تحلیل مولفه‌های درون ساختاری موثر بر گردشگری پایدار شهری (مطالعه موردی شهر گلوگاه)^۱

فهیمة خواجه نبی

گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران

محمد رضا زند مقدم^۲

گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران

زینب کرکه آبادی

گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۷/۱۶ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۱۰/۲۸

چکیده

شهرها به عنوان مهمترین مکان‌های جذب گردشگر نقش مهمی در توسعه شهری دارند. هدف این پژوهش بررسی تاثیر مولفه‌های درون ساختاری موثر بر گردشگری شهری است. پژوهش از نظر هدف کاربردی است و از نظر روش اجرا توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری پژوهش را سه گروه سرپرست خانوارها، گردشگران و مسولین تشکیل می‌دهند. برای انتخاب حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است که در بین خانوارها تعداد ۳۷۱ پرسشنامه، در گروه گردشگران تعداد ۱۰۰ پرسشنامه و در گروه مسولین تعداد ۳۰ پرسشنامه انتخاب شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون، آزمون رگرسیون، و از مدل holsat برای مشخص نمودن رضایت از عملکرد هر ساختار بر روی رشد و توسعه گردشگری از دیدگاه گردشگران استفاده شده است. نتایج پژوهش با مدل HOLSAT نشان می‌دهد بالاترین سطح رضایت در متغیر اقتصادی مربوط به مؤلفه به دست آوردن تجربه با سطح رضایت (۱/۲۳)، در متغیر اجتماعی-فرهنگی مربوط ارتقا سطح استاندارد زندگی (۰/۵)، در متغیر محیطی حمایت از مناطق گردشگری (۱/۰۶) و در متغیر نهادی مربوط به فعالیت نهادهای غیر دولتی در زمینه گردشگری (۰/۶۶-) بوده است. نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که تمامی متغیرها رابطه معناداری با رشد و توسعه گردشگری شهری دارند. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون چند گانه نشان داد که از نظر خانوارها متغیر ساختار نهادی با ضریب بتای ۰/۳۹۲، از نظر گردشگران متغیر ساختار اجتماعی-فرهنگی با ضریب بتای ۰/۵۴۹ و از نظر مسولین متغیر ساختار محیطی با ضریب بتای ۰/۴۴۴ بیشترین تاثیر گذاری را بر توسعه گردشگری شهر گلوگاه داشته‌اند.

واژگان کلیدی: گردشگری، توسعه پایدار، تحلیل رگرسیون، رضایتمندی، شهر گلوگاه

۱- این مقاله برگرفته شده از رساله دکتری با عنوان تحلیل ساختارهای اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، محیطی و نهادی در رشد و توسعه پایدار گردشگری شهری (مطالعه موردی: شهرستان گلوگاه)

۲- (نویسنده مسئول) Dr.zandmoghadam@gmail.com

گردشگری به عنوان یکی از صنایع بزرگ جهان، پدیده‌ای جغرافیایی است (Boqvista-Portugal et al, 2016: 82). گردشگری بخش مهمی از سیاست‌های اجتماعی و اقتصادی توسعه کشورهاست (Stasiukynasmet et al, 2013: 929). بسیاری از کشورها با بکارگیری این رهیافت توانسته‌اند وضعیت خویش را تا حد درخور توجهی بهبود بخشند از این‌رو این صنعت یکی از بزرگترین فعالیت‌های اقتصادی‌ست که پرشتاب‌ترین رشد را در میان صنایع جهان داراست (Scott and Lemieux, 2010: 146); یکی از الگوهای فضایی گردشگری، شهر است. نواحی شهری به علت آنکه جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی بسیار زیادی دارند غالباً مقاصد گردشگری مهمی محسوب می‌گردند شهرها معمولاً جاذبه‌های متنوع و بزرگی شامل موزه‌ها، بناهای یادبود، تئاترها، استادیوم‌های ورزشی، پارک‌ها، شهربازی، مراکز خرید، مناطقی با معماری تاریخی و مکان‌هایی مربوط به حوادث مهم با افراد مشهور دارا بوده که این خود گردشگران بسیاری را جذب می‌کند (پرور، ۱۳۹۳: ۲۲). علاوه بر این حتی در صورتی که جاذبه‌های گردشگری در مناطق غیر شهری واقع باشند از آنجا که شهرها در عینیت یافتگی مکانی، تبلور فضایی را در رابطه با پیرامون خود شکل می‌دهند باز هم حجم زیادی از گردشگران در شهرها متمرکز می‌شوند. زیرا محل سکونت، سرویس غذا، ارتباطات، حمل و نقل سایر خدمات گردشگری در شهرها واقع‌اند که بازدیدکنندگان از مناطق اطراف شهر و خود شهر از آنها استفاده می‌کنند. یکی از مهم‌ترین مقاصدی که روندهای گردشگری جهان را در دهه‌های گذشته تحت تاثیر قرار داده، مراکز شهری است. رشد سفرهای کوتاه مدت، این مقاصد را به یکی از اصلی‌ترین مراکز گردشگری تبدیل نموده است. این مسأله، خود را در کاهش میانگین مدت سفر گردشگران در بیشتر مقاصد دنیا نشان داده است. این مسأله را تا حدودی می‌توان، با تغییر سبک زندگی در سال‌های اخیر توضیح داد و به ارزشمندترین مسأله در زندگی انسان‌ها تبدیل شده است. امروزه، مردم با وجود ناامنی شغلی، نسبت به گذشته سخت‌تر کار می‌کنند. اوقات فراغت فشرده‌تر شده و مردم چندین مسافرت کوتاه راه، به یک تعطیلات طولانی ترجیح می‌دهند. بنابراین، مردم مقاصد گردشگری را می‌خواهند که به راحتی و به سرعت قابل دسترسی باشند (خواجه نبی، ۱۳۹۶: ۲۳). شهر گلوگاه دارای جاذبه‌های فراوان گردشگری می‌باشد که با برنامه‌ریزی‌ها و اقدامات اساسی می‌توان به آن دست یافت. از طرفی شهر گلوگاه با توجه به جاذبه‌های فراوان گردشگری و سرمایه‌گذاری‌های سال‌های اخیر در آن می‌تواند مسیر توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و زیست محیطی خود را به همراه کل استان مازندران طی کند (خواجه نبی، ۱۳۹۶: ۶۵). در محدوده مورد مطالعه یعنی استان مازندران، شهر گلوگاه به دلیل وجود ویژگی‌های اقلیمی، جغرافیایی، توپوگرافی، پوشش مرتعی و جنگلی، منابع آب زیاد، مناطق سرسبز، حیات وحش و شکارگاه‌های متعدد، از جاذبه‌های قوی توریستی و گردشگری منطقه محسوب می‌شود. شهر گلوگاه همانطور که از نامش پیداست منطقه‌ای حیاتی است و به عنوان مرز مازندران و گلستان شناخته می‌شود، بدلیل قابلیت‌های گردشگری همچون وجود تپه تاریخی گراودین، وجود جر یا خندق کلباد، بقایای جاده شاه عباسی، گورستان سفیدچاه، خانه شهربازی، دریای آرام و جنگل‌های سرسبز و بکر که در مسیر جاده دامغان - مشهد قرار دارد از جاذبه‌های گردشگری استان به شمار می‌آید ولی با وجود توان‌های بالقوه زیاد دارای توسعه‌ای ناهمگون می‌باشد در سال‌های اخیر، شهر گلوگاه به عنوان یک مقصد گردشگری مطرح بوده است که تحت تاثیر

پیامدهای اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی حاصل از توسعه گردشگری قرار گرفته است که تأثیر عمده ای بر پایداری شهری شهرگلوگاه داشته است این شهر با وجود قابلیت‌ها و جاذبه‌های گردشگری فراوان، همچنان برای گردشگران داخلی ناآشنا و تا اندازه‌ای با آن بیگانه‌اند. بدین منظور و با در نظر گرفتن اهمیت موضوع تحقیق، این پژوهش به دنبال تحلیل تاثیر مولفه‌های درون ساختاری گردشگری شهری است. در شهر گلوگاه از جمله بسترهای آماده برای جذب گردشگر و توسعه گردشگری و در نتیجه برنامه‌ریزی برای آن ضرورت دارد:

برخورداری از امکانات مهیای طبیعی فراوان: سواحل زیبای دریای خزر، جنگل‌های سرسبز
برخورداری از موقعیت مناسب اقلیمی

داشتن پتانسیل‌های لازم و مستعد برای توسعه گردشگری

قرار گرفتن در مسیر زیارتی مشهد مقدس

دسترسی به بازارهای استانهای سمنان، گلستان و تهران

این پژوهش در پی پاسخ به این سوال کلی است که تحلیل مولفه‌های درون ساختاری چه تاثیری بر گردشگری شهر گلوگاه دارند؟

پیشینه تحقیق

کامیابی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی، تحت عنوان امکان‌سنجی توسعه گردشگری در شهرهای ساحلی مطالعه موردی بندرگز به این نتیجه رسیده‌اند که گردشگری پدیده‌ای است که از گذشته‌های دور مورد توجه جامع انسانی بوده و بر حسب نیازهای متفاوت اجتماعی اقتصادی و تاریخی به پویایی خود ادامه داده است در عصر حاضر رشد روز افزون جمعیت و متعاقب آن شهرنشینی لجام گسیخته بویژه در کشورهای در حال توسعه کمبود فضای سبز آلودگی شهرها مشکلات فراوانی را از لحاظ گذران اوقات فراغت استفاده از زیبایی‌های طبیعی به وجود آورده است. بابایی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی، تحت عنوان بررسی قوت‌ها؛ ضعف‌ها؛ فرصت‌ها و تهدیدهای گردشگری در استان آذربایجان شرقی با استفاده از مدل SWOT، به این نتیجه رسیده‌اند که نامناسب بودن امکانات و تجهیزات زیر بنایی برخی نقاط گردشگر پذیر؛ تعارض میان فرهنگ گردشگران با مردم محدوده؛ ناشناخته ماندن بعضی از جاذبه‌های گردشگری منطقه؛ عدم نظارت کافی و مستمر بر واحد‌های پذیرایی و اقامتی؛ از مهمترین تهدیدات برای گردشگری استان محسوب می‌شود. خاکساری و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با هدف ارزیابی تاثیرات اجتماعی- فرهنگی، گردشگری شهری بر نحوه برخورد زندگی مردم شهر بابلسر، به این نتیجه رسیده‌اند که از دیدگاه مردم تاثیر گردشگری شهری مورد تایید قرار گرفته که لزوم توجه به این صنعت در برنامه‌ریزی‌ها اثبات می‌نماید.

حسن آکا (۲۰۱۵) در پژوهشی تحت عنوان، ارزیابی گردشگری شهری در کشور ترکیه با استفاده از مدل SWOT. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که ترکیه از قابلیت‌های فراوانی در زمینه گردشگری بهره‌مند است لیکن انگیزه‌ها، سرمایه‌گذاری‌ها و مشوق‌ها برای این موضوع کافی نبوده، در مقایسه با سایر مقصد‌های گردشگری حوزه مدیترانه از روند کندی برخوردار است در صورت اتخاذ سیاست‌های مناسب در شرایط تغییرات گردشگری جهانی و مزیت‌ها و اولویت‌های گردشگران، ترکیه می‌تواند در کوتاه مدت به یکی از مهمترین مراکز گردشگری در سطح جهانی تبدیل شود. هان چن

(۲۰۱۵) در پژوهشی به عنوان گردشگری شهری در کشور غنا، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که گردشگری بر فرهنگ مردم این کشور اثرات منفی نداشته است بلکه سبب بالا رفتن میزان تعلق به اداب و رسوم و معماری منطقه شده و سبب بهبود امکانات شده و روحیه بالای مردم منطقه سبب جذب گردشگر شده است.

مبانی نظری

در بعد جغرافیایی، گردشگری نوعی از فعالیت گذران اوقات فراغت یا تفریح است که مستلزم غیبت شبانه از مکان مسکونی است. (Alineja & Razaghi, 43:2012). هم اکنون بسیاری از کشورهای جهان، گردشگری را بهترین راه برای اعتلای فرهنگ، ایجاد تفاهم بین‌المللی و دستیابی به درآمدهای سرشار اقتصادی می‌دانند و به همین علت، مورد توجه خاص کشورها قرار گرفته است (وارثی و دیگران، ۱۳۹۰، ۴۹) اتکا بر گردشگری به عنوان یک مولد اقتصادی به طور فزاینده‌ای خصوصاً در جوامع منزوی، دور افتاده و به اصطلاح جزیره ای که دچار رکود در صنایع سنتی شده‌اند، اهمیت یافته است. ورود گردشگران به این نواحی بر بخش‌ها و خدمات مختلف تاثیرگذار است، به گونه‌ای که ایجاد اشتغال را افزایش می‌دهد و موجب پویایی و جنبش جمعیت متفرق و پراکنده این نواحی می‌شود (Currie and Falconer, 2014:164). گردشگری به عنوان بخش چهارم فعالیت‌های انسان و نیاز اساسی هزاره سوم در زمانی که سود سایر فعالیت‌های اقتصادی در حال کاهش است (Sofeska, 2016: 140).

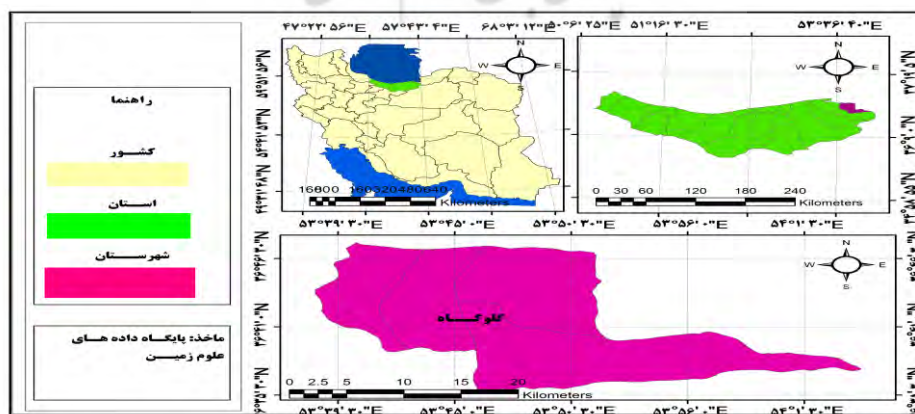
گردشگری شهری شاخه‌ای جدید در مطالعات گردشگری است که از اوایل دهه ۱۹۹۰ با نظریه‌های آشورت وارد ادبیات گردشگری شده است (باقری و برق لامع، ۱۳۹۶: ۱۰۴). در بسیاری از کشورهای موفق در صنعت گردشگری، شهر پایه و اساس توسعه گردشگری است (حمزه و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۳۲). مراکز شهری به علت دارا بودن جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی، غالباً مقاصد گردشگری مهمی محسوب می‌شوند (امینیان و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۲۸). گردشگری شهری عبارت است از مسافرت به شهر با انگیزه‌های مختلف بر پایه جاذبه‌های گوناگون، امکانات و تسهیلات شهری که در شخص جذابیت و انگیزه ایجاد می‌کند (مرادپور و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۰۲). شهرها با جاذبه‌های متنوع شامل: موزه‌ها، بناهای یادبود، سالن‌های تئاتر، استادیوم‌های ورزشی، پارک‌ها، شهر بازی، مراکز خرید، مناطق با معماری تاریخی و مکان‌هایی مربوط به حوادث مهم یا افراد مشهور، جاذب گردشگران بسیاری هستند. بنابراین حجم زیادی از امکانات گردشگری نظیر: محل سکونت، سرو غذا، ارتباطات حمل و نقل و سایر خدمات گردشگری، در شهرها واقع‌اند که بازدید کنندگان از مناطق اطراف، و خود شهر، از آن استفاده می‌کنند (لهسایی، ۱۳۹۴: ۲۴). موفقیت توسعه گردشگری در یک ناحیه نیازمند تعادل میان جنبه‌های محیطی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است (ابراهیم‌پور و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۱۹).

از نظر اقتصادی؛ گردشگری در یک چرخه موجب انتقال بخشی از ثروت‌های انباشته شده در شهرهای بزرگ و صنعتی به شهرهای کوچک و دارای قابلیت‌های گردشگری می‌گردد. توسعه گردشگری می‌تواند موجب تنوع بخشی به اقتصاد کشورها گردیده و درصدی از بیکاران را به خود جذب نماید که در نهایت به متغی شدن برخی نتایج منفی ناشی از بیکاری منجر گردد. (غفاری، ۳، ۱۳۹۳) از نظر اجتماعی فرهنگی؛ گسترش گردشگری در یک منطقه و یا یک ناحیه بومی مانند: خودکفایی و تقویت اقتصاد محلی، احترام بیشتر به جوامع محلی و فرهنگ آنها، تقویت و تداوم سنت‌های فرهنگی، افزایش فرصت‌های شغلی، افزایش میزان جرم و جنایت، تهاجم فرهنگی، تخریب مبانی

اعتقادی و ارزشی می‌شود. (نوری کرمانی، ۲۳۷، ۱۳۸۸). هرچند که شهر و مدیریت شهری نیز در این تعامل دوجانبه ناگزیر است در راستای تامین نیازهای اجتماعی فرهنگی گردشگر گام بردارد امری مهم که پاسخگوی نیاز فراغتی شهروندان ساکن در شهر نیز می‌باشد. به هر حال توسعه گسترش گردشگری در یک منطقه و یا یک ناحیه موجب تغییرات اجتماعی و فرهنگی آن منطقه گردیده و می‌بایست جهت جلوگیری از آثار منفی و نیز نقویت آثار مثبت آن در جامعه مورد بررسی قرار گیرد. (دهستانی، ۳۳، ۱۳۸۳). رابطه بین گردشگری و محیط زیست رابطه پیچیده ای است. این پدیده دربردارنده فعالیت های زیادی است که می‌تواند اثرات زیانباری بر محیط زیست داشته باشد. مواردی همچون آلودگی آب توسط فاضلاب ها، تولید زباله توسط گردشگران، آلودگی هوا و صدا ناشی از حرکت هواپیما و اتومبیل ها از جمله این اثرات است. (هاشمی و همکاران ۱۴، ۱۳۹۳) و درمقابل می‌تواند به توسعه، افزایش تعامل انسان ها و فرهنگ های مختلف با یکدیگر و در نتیجه به صلح و تفاهم کمک کند امروزه مسائل زیست محیطی در مرکز برنامه‌ریزی ها قرار دارد؛ اما پروژه‌هایی بسیار زیادی بدون توجه به اثرات زیست محیطی از آن انجام می‌شود. در حوزه جهانی کیفیت محیط زیست عمده ترین مسئله بوده و بسیار حائز اهمیت است خصوصا اینکه گردشگری به این مسئله وابستگی شدید دارد (حیدری ۲۳، ۱۳۹۳) بعد نهادی شامل تعاملات انسانی و قوانینی است که به وسیله آنها این تعاملات راهنمایی می‌شوند شامل تامین مناسب مالی، توانایی اداره و سازماندهی بلند مدت، تصویب قوانین، تعیین دستگاه و نظام قانونی مناسب ارتباط و هماهنگی نهاد ها و سازمانها است (آقا محمدی، ۴۰، ۱۳۹۰) این مسئله آشکار است که اگر می‌خواهیم در توسعه گردشگری پیشرفت کنیم باید تمام جوانب و ابعاد اعم از جامعه، محیط زیست، اقتصاد، فرهنگ و همچنین ساختار نهادی را در نظر بگیریم (قدمی ۲۰، ۱۳۸۷)

محدوده مورد مطالعه

شهرستان گلوگاه بین مدارهای ۳۶ درجه و ۳۶ دقیقه تا ۳۶ درجه و ۵۵ دقیقه عرض شمالی و ۵۳ درجه و ۳۷ دقیقه تا ۵۴ درجه و ۱۰ دقیقه عرض شرقی از نصف النهار گرینویچ واقع شده است، شهر گلوگاه به وسعت تقریبی ۴۰۰ هکتار در مختصات جغرافیای ۳۱ ۴۸ ۵۳ طول شهری و ۳۷ ۴۳ ۳۶ عرض شمالی قرار گرفته است شهرستان گلوگاه در شرق استان مازندران واقع شده و شهر گلوگاه مرکز این شهرستان است. جمعیت شهرستان گلوگاه در سال ۱۳۹۰، برابر با ۳۸۸۴۷ نفر بوده است (خواجه نبی، ۱۳۹۶: ۶۶).

شکل ۱. موقعیت سیاسی منطقه مورد مطالعه

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

روش تحقیق

در راستای اهداف و سوالات در این تحقیق از روش توصیفی و تحلیلی استفاده شده است و از نظر نوع جزئیات تحقیقات کاربردی، و از نظر اطلاعات کمی و کیفی محسوب می‌شود. بدین منظور ابتدا از روش توصیفی به بیان اسناد فرادست و مطالعات پیشین؛ ارائه تعاریف و چهارچوب نظری تحقیق پرداخته شده است. با استفاده از روش تحلیلی، به تحلیل ساختارهای اقتصادی، اجتماعی فرهنگی، نهادی و محیطی در رشد و توسعه گردشگری شهری پرداخته می‌شود.

روش ابزار و گردآوری داده‌ها

روش ابزار و گردآوری داده‌ها: شامل اسنادی و کتابخانه‌ای که ابتدا متون تخصصی و ادبیات نظری از طریق روش‌های اسنادی و کتابخانه‌ای (بررسی کتب، مقالات، مجلات، طرح‌ها، کتاب‌ها، مورد واکاوی قرار گرفت. از روش‌های میدانی و پیمایشی، که شامل مشاهده و تکمیل پرسشنامه به منظور آگاهی از امکانات گردشگری گلوگاه و برنامه و دیدگاه‌های مسولین و ادارات مختلف درگیر با گردشگران و دیدگاه گردشگران در خصوص تجربه سفر به گلوگاه و دیدگاه مردم ساکن در گلوگاه در خصوص صنعت گردشگری در گلوگاه پرسشنامه تکمیل شد.

جامعه آماری و حجم نمونه

جامعه آماری در این تحقیق، مردم محلی (جامعه میزبان) یعنی کلیه افرادی که ساکن در شهر گلوگاه و سن آنها بالای ۱۸ سال است. مسولین محلی و گردشگران و بازدیدکنندگانی که از شهر گلوگاه بازدید می‌کنند. حجم نمونه انتخابی از مردم محلی در این پژوهش ۳۷۱ نفر می‌باشد که با استفاده از فرمول کوکران تعداد نمونه‌ها تعیین شد. حجم نمونه انتخابی از گردشگران (برآوردی از میزان ورود گردشگران به این ناحیه که از مسولین مرتبط به دست آورده شد)، در این پژوهش ۱۰۰ نفر با استفاده از فرمول کوکران و به شیوه تصادفی انتخاب شده‌اند. حجم نمونه انتخابی برای کارشناسان، مسولین و متخصصین امر نیز با توجه به حجم و تعداد نمونه مورد نیاز و به صورت هدفمند و تمام شماری ۳۰ نفر تعیین شد.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون ضریب همبستگی پیرسون، برای بررسی رابطه بین متغیرها با توجه به نسبی بودن متغیرها از رگرسیون چندگانه برای چگونگی تأثیرات مستقیم متغیرهای مستقل تحقیق بر متغیر وابسته استفاده گردید. در نهایت از مدل **holsat** برای مشخص نمودن رضایت از عملکرد هر ساختار بر روی رشد و توسعه گردشگری از دیدگاه گردشگران استفاده شده است.

فرضیات تحقیق

۱. بین ساختار اقتصادی و رشد توسعه گردشگری شهری گلوگاه رابطه وجود دارد.
۲. بین ساختارهای اجتماعی - فرهنگی و رشد توسعه گردشگری شهری گلوگاه رابطه وجود دارد.
۳. بین ساختار محیطی و توسعه گردشگری شهری گلوگاه رابطه وجود دارد.
۴. بین ساختار نهادی و توسعه گردشگری شهری گلوگاه رابطه وجود دارد.

ابعاد و شاخص‌های مورد بررسی در تحقیق

جدول شماره ۱. شاخص بعد اقتصادی ازدیدگاه سه گروه خانوار، گردشگران، مسولین

متغیر وابسته	متغیر مستقل	شاخص‌های بعد اقتصادی
از دیدگاه خانوار		
رشد و توسعه ساختار گردشگری اقتصادی	ساختار اقتصادی	۱. رونق کسب و کار محلی ۲. افزایش درآمد از طریق فروش محصولات به گردشگری ۳. افزایش پس انداز مردم از درآمد حاصل از گردشگری ۴ ایجاد فرصت های شغلی ۵. نیروی کار ماهر و آموزش دیده ۶. جذب سرمایه‌گذاری‌های جدید ۷. جلوگیری از عدم مهاجرت جوانان ۸. کاهش بیکاری ۹. افزایش قیمت کالاها ۱۰. افزایش قیمت زمین و مسکن ۱۱. ایجاد تنوع در محصولات داخلی ۱۲. افزایش ساخت و ساز در منطقه
		از دیدگاه گردشگران:
رشد و توسعه ساختار گردشگری اقتصادی	ساختار اقتصادی	۱. منافع اقتصادی و رونق کسب و کار محلی ۲. افزایش درآمد برای ساکنین محلی ۳. افزایش فرصت های شغلی برای ساکنین محلی ۴ کسب تجربه در قبال هزینه مالی ۵. افزایش قیمت ملک ۶. افزایش قیمت بسیاری از کالاها
		از دیدگاه مسولان
۱. ایجاد فرصت های شغلی برای ساکنین محلی ۲. کاهش بیکاری ۳. افزایش درآمد و بالارفتن سطح زندگی ۴. افزایش قیمت کالاها و خدمات		

جدول شماره ۲. شاخص بعد اجتماعی - فرهنگی ازدیدگاه سه گروه خانوار، گردشگران، مسولین

متغیر وابسته	متغیر مستقل	شاخص‌های بعد اجتماعی - فرهنگی
از دیدگاه خانوار		
رشد و توسعه گردشگری	ساختار اجتماعی فرهنگی	۱. بالارفتن سطح زندگی ۲. بهبود امکانات و خدمات عمومی ۳. افزایش میزان جرم و جنایت ۴. افزایش بی بندوباری جوانان ۵. غیر نوع مراسم ها (عزاداریف عروسی و...) ۶. بهبود آداب و سنت ها و مراسم سنتی و محلی
		از دیدگاه گردشگران
رشد و توسعه گردشگری	ساختار اجتماعی فرهنگی	۱. ارتقا سطح استاندارد زندگی ۲. افزایش مشکلات فرهنگی با ورود گردشگران ۳. بهبود وضعیت جاده‌ها و خیابان ها و خدمات عمومی از دیدگاه مسولان
		۱. بالارفتن سطح استاندارد زندگی ۲. بهبود وضع جاده، خیابان و... ۳. بهبود امکانات و خدمات بهداشتی، درمانی و اداری

جدول شماره ۳. شاخص‌های بعد نهادی از دیدگاه سه گروه گردشگران، خانوار، مسولین

متغیر وابسته	متغیر مستقل	شاخص‌های بعد نهادی
از دیدگاه خانوار		
رشد و توسعه گردشگری	ساختار نهادی	۱. همفکری مردم و شورا با هم ۲. رضایت از توسعه گردشگری ۳. عضویت در تشکل های غیردولتی فعال در زمینه گسترش گردشگری
		از دیدگاه گردشگران
رشد و توسعه گردشگری	ساختار نهادی	۱. ارائه مطلوب سطح خدمات ۲. اطلاع رسانی خوب در خصوص مکان های گردشگری ۳. مشارکت فعالانه مردم در خدمت رسانی به گردشگران
		از دیدگاه مسولان
۱. مردم حاضر به ارائه کمک های مالی در اجرای طرح های گردشگری شده‌اند ۲. همکاری و هماهنگی مردم در اجرای طرح ها و برنامه‌های گردشگری		

جدول شماره ۴. شاخص‌های بعد محیطی از دیدگاه سه گروه، خانوار، گردشگران، مسولین

متغیر وابسته	متغیر مستقل	شاخص‌های بعد محیطی
از دیدگاه خانوار		
رشد و توسعه گردشگری	ساختار محیطی	۱. آلودگی هوا ۲. مصرف بی رویه منابع آبی ۳. نابودی اکثر گونه‌های کمیاب در منطقه ۴. تخریب منابع و جاذبه‌ها در اثر افزایش گردشگران
		از دیدگاه گردشگران
رشد و توسعه گردشگری	ساختار محیطی	۱. آب آشامیدنی سالم ۲. مطلوب بودن محیط زیست ۳. تمیز بودن شهر
		از دیدگاه مسولان
۱. کاهش اکثر گونه‌های کمیاب گیاهی در منطقه ۲. کاهش منابع آب منطقه ۳. تخریب مناظر و چشم اندازهای منطقه در اثر افزایش زباله		

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

تحلیل میزان تاثیر ساختارها در رشد و توسعه گردشگری شهر گلوگاه

به منظور تحلیل میزان تاثیر ساختارها در رشد گردشگری شهر گلوگاه به سنجش ساختارهای موثر در گردشگری پرداختیم که آیا مسائل مختلف اعم از اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی، محیطی و نهادی توانسته‌اند به نوبه خودشان بر

روی رشد و توسعه صنعت گردشگری در این شهر به موفقیت دست‌یابند به همین منظور هر یک از این عوامل چهارگانه را در چهار فرضیه بصورت مجزا مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهیم که نتایج آن حاکی از موارد ذیل می‌باشد.

- فرضیه اول پژوهش

۱. بین ساختار اقتصادی و توسعه گردشگری شهری رابطه وجود دارد.

باتوجه به اینکه هر دو متغیر این فرضیه (ساختار اقتصادی و توسعه گردشگری شهری) در سطح فاصله‌ای اندازه‌گیری شده‌اند از ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی این فرضیه استفاده شده است که خروجی آن در جدول زیر نشان داده شده است:

جدول ۵. خروجی آزمون پیرسون برای بررسی رابطه توسعه ساختار اقتصادی و رشد توسعه گردشگری شهری

گردشگران		خانوار		مسولین	
ضریب پیرسون	۰/۸۰۱	۰/۲۸۳	۰/۲۴۹	سطح معناداری	۰/۰۰۰
حجم نمونه	۱۰۰	۳۷۱	۳۰		

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

همانگونه که در جدول فوق مشاهده می‌شود رابطه توسعه ساختار اقتصادی و رشد گردشگری شهری از سه گروه گردشگران، خانوار، مسئولین معنا دار شده است بنابراین فرضیه فوق تایید می‌شود بدین معنی که هرچه ساختار اقتصادی بهبود یابد رشد و توسعه گردشگری افزایش می‌یابد.

به منظور محاسبه سطوح برآورده شدن انتظارات گردشگران، از توسعه گردشگری در مؤلفه بعد اقتصادی ابتدا میانگین هر یک از مؤلفه‌ها در دو قسمت «انتظارات و عملکرد» محاسبه شده و سپس در مدل HOLSAT قرار گرفت. مقایسه میانگین انتظارات و عملکرد مشاهده شده برای مؤلفه اقتصادی نشان می‌دهد که تفاوت میانگین‌ها برای آیتم‌های "تمامی آنها" مثبت است و از طرفی عملکرد این شهر در برآورده کردن این انتظارات نیز بالا بوده است. به گونه‌ای از منظر آنها پیش رفته که می‌تواند شهر به زودی در این بعد پیشرفت چشم‌گیری در توسعه گردشگری داشته باشد. بنابراین مطابق با نتایج ارائه شده در جدول زیر بالاترین سطح رضایت مربوط به مؤلفه بعد اقتصادی در دست آوردن تجربه با سطح رضایت (۱/۲۳) و کمترین سطح رضایت مربوط به منافع اقتصادی برای کسب و کار محلی با مقدار (۰/۱۲) است علت کمترین رضایت مقایسه خود بومیان شهر را با شهرهای اطراف با توجه به دارای‌های طبیعی برابر و حتی بیشتر از آنها و توسعه اقتصادی در زمینه کمتر در بخش گردشگری نسبت به آنها می‌باشد.

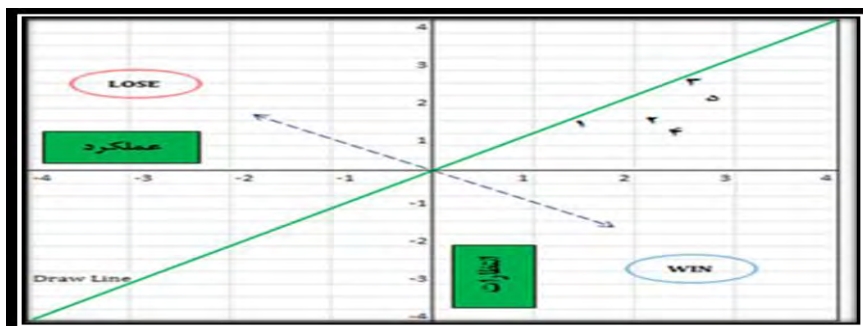
جدول ۶. انتظارات، عملکرد و سطح رضایت از مولفه‌های اقتصادی

ردیف	مؤلفه‌های بعد اقتصادی	سطح رضایت	عملکرد	انتظارات
		عملکرد- انتظارات	میانگین	میانگین
۱	منافع اقتصادی برای کسب و کار محلی	۰/۱۲	۱/۶۱	۱/۴۹
۲	افزایش درآمد	۰/۶۲	۲/۲۱	۱/۵۹
۳	افزایش فرصت‌های شغلی برای زنان	۰/۲۴	۲/۵۷	۲/۲۳
۴	به دست آوردن تجربه	۱/۲۳	۲/۴۳	۱/۲
۵	افزایش قیمت زمین	۰/۸۶	۲/۵۶	۱/۷۰

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

پنج آیتم بعد اقتصادی در قسمت سناریو (Win) قرار گرفته‌اند، نتایج نشان می‌دهد که ویژگی‌های اقتصادی شهر در

بخش گردشگری توانسته‌اند انتظارات گردشگران را برآورده و رضایت آنها را جلب نماید.

شکل ۲. نمودار انتظارات/عملکرد در بعد اقتصادی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

- فرضیه دوم پژوهش

۲. بین ساختار اجتماعی - فرهنگی و رشد و توسعه گردشگری رابطه وجود دارد.

با توجه به اینکه هر دو متغیر این فرضیه (ساختار اجتماعی - فرهنگی و رشد توسعه گردشگری) در سطح فاصله ای اندازه‌گیری شده‌اند از ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی این فرضیه استفاده شده است که خروجی آن در جدول زیر نشان داده می‌شود:

جدول ۷. خروجی آزمون پیرسون برای بررسی رابطه ساختار اجتماعی- فرهنگی و رشد و توسعه گردشگری شهری

گردشگران	خانوار	مسولین		
۰/۸۵۴	۰/۴۴۱	۰/۵۰۹	ضریب پیرسون	ساختار اجتماعی- فرهنگی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معناداری	
۱۰۰	۳۷۱	۳۰	حجم نمونه	

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

با توجه به خروجی‌های حاصله از آزمون‌های آماری گرفته شده در ارتباط بین ساختار اجتماعی- فرهنگی و توسعه گردشگری می‌توان اینگونه بیان نمود که از منظر هر سه گروه مورد مطالعه ساختار اجتماعی و فرهنگی توانسته در رشد و توسعه گردشگری شهرستان گلوگاه دخیل باشد ولی این میزان دخالت متفاوت بوده است که به تفاوت دیدگاه و ذهنیت آنها بستگی دارد. در نهایت باعث شکل‌گیری نمودارهای مختلف از میزان اثرگذاری بر روی توسعه و رشد گردشگری می‌باشد و سعی بر آن شده که از طریق مدل گردشگری HOLSAT به سنجش میزان انتظارات گروه گردشگران، بطور کل از مولفه‌های موجود در بخش ساختار اجتماعی و فرهنگی اثرگذار بر روی رشد و توسعه گردشگری شهری و میانگین عملکرد ساختار اجتماعی و فرهنگی پرداخته شود تا هیچ نقطه پنهانی در راستای این ارتباط نایده گرفته نشده باشد. به منظور محاسبه سطوح برآورده شدن انتظارات، عملکرد و سطح رضایت گردشگران، از توسعه گردشگری در مؤلفه بعد اجتماعی و فرهنگی گویای آن است که تفاوت میانگین‌ها برای آیت‌های "بهبود وضع جاده‌ها و خیابان‌ها و خدمات عمومی و ایجاد، توسعه امکانات تفریحی و افزایش سطح آگاهی و دانش مردم" منفی است و عملکرد این شهر در برآورده کردن این انتظارات بسیار پایین بوده است. اما در ارتباط با آیت‌های "ارتقا سطح استاندارد زندگی، افزایش سطح آگاهی و دانش مردم، افزایش ازدحام و شلوغی، کاهش صمیمیت خانوادگی و اجتماعی و ایجاد مشکلات فرهنگی برای جامعه میزبان" این شهر نیز عملکرد قابل قبولی دارند. همچنین بالاترین

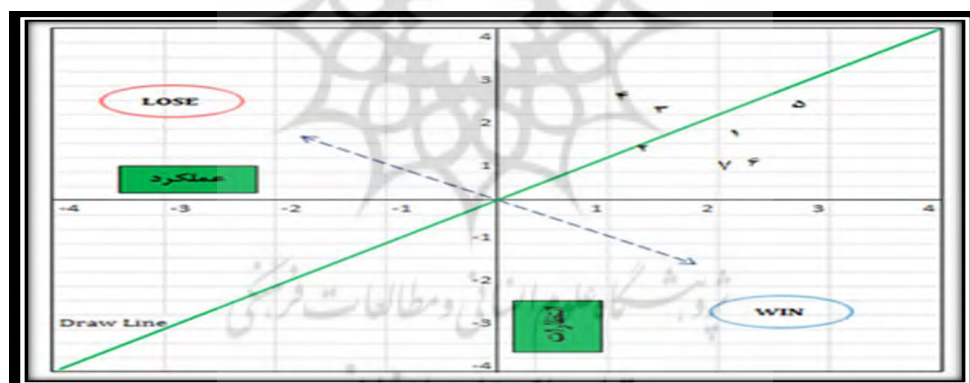
سطح رضایت مربوط به کاهش صمیمیت خانوادگی و اجتماعی و کمترین سطح رضایت مربوط به ایجاد و توسعه امکانات تفریحی است.

جدول ۸. انتظارات، عملکرد و سطح رضایت از مولفه‌های اجتماعی فرهنگی

ردیف مولفه‌های اجتماعی - فرهنگی	سطح رضایت	عملکرد انتظارات
	عملکرد - انتظارات میانگین	عملکرد انتظارات میانگین
۱ ارتقا سطح استاندارد زندگی	۰/۵	۱/۷۵ ۲/۲۵
۲ بهبود وضع جاده‌ها و خیابان‌ها و خدمات عمومی	-۰/۰۱	۱/۳۴ ۱/۳۳
۳ ایجاد و توسعه امکانات تفریحی	-۰/۷۴	۲/۲۱ ۱/۴۷
۴ افزایش سطح آگاهی و دانش مردم	-۱/۴۲	۲/۶۴ ۱/۲۲
۵ افزایش ازدحام و شلوغی	-۰/۵۳	۲/۲۴ ۲/۷۷
۶ کاهش صمیمیت خانوادگی و اجتماعی	۱/۳۳	۱ ۲/۳۳
۷ ایجاد مشکلات فرهنگی برای جامعه میزبان	۱/۹۲	۰/۹۲ ۱/۸۴

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

مطابق ماتریس زیر، ایجاد و توسعه امکانات تفریحی و افزایش سطح آگاهی و دانش مردم بر روی سناریوی (Lose) قرار دارند، به عبارتی انتظارات گردشگران در این زمینه برآورده نشده است. اما ارتقا سطح استاندارد زندگی، بهبود وضع جاده‌ها و خیابان‌ها و خدمات عمومی، افزایش ازدحام و شلوغی، کاهش صمیمیت خانوادگی و اجتماعی و ایجاد مشکلات فرهنگی برای جامعه میزبان بر روی سناریوی (Win) قرار گرفته‌اند که نشان می‌دهد انتظارات گردشگران، در این زمینه برآورده شده است.

شکل ۳. نمودار انتظارات/عملکرد از مولفه‌های اجتماعی - فرهنگی منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

- فرضیه سوم پژوهش

۳. بین ساختار محیطی و رشد و توسعه گردشگری رابطه وجود دارد.

باتوجه به اینکه هر دو متغیر این فرضیه (ساختار محیطی و رشد و توسعه گردشگری) در سطح فاصله ای اندازه‌گیری شده‌اند از ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی این فرضیه استفاده شده است که خروجی آن در جدول زیر نشان داده شده است:

جدول ۹. خروجی آزمون پیرسون برای بررسی رابطه ساختار محیطی و رشد توسعه گردشگری شهری

مسولین	خانوار	گردشگران	ضریب پیرسون	ساختار محیطی
۰/۲۳۱	۰/۲۱۴	۰/۵۷۲		
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰		
۳۰	۳۷۱	۱۰۰		

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

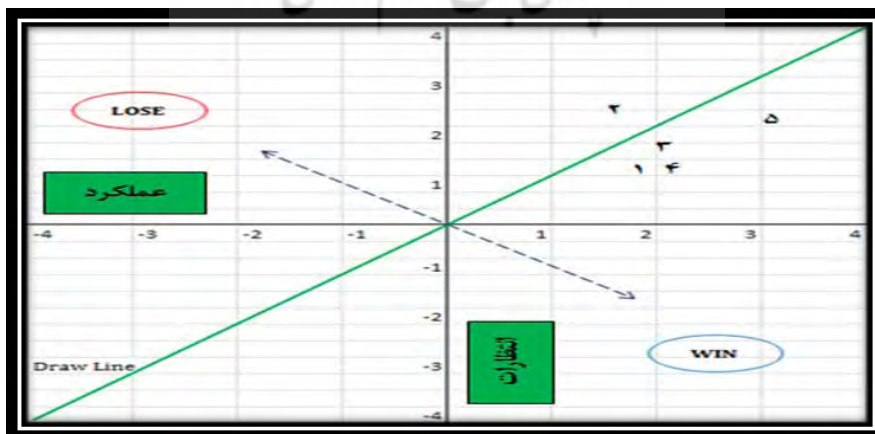
همانگونه که در جدول فوق مشاهده می‌شود رابطه بین ساختار محیطی و رشد و توسعه گردشگری شهری از منظر هر سه گروه معنا دار شده است. بدین معنی هرچه ساختار محیطی بهبود یابد رشد و توسعه گردشگری بیشتر می‌شود. در نهایت از طریق مدل گردشگری HOLSAT به سنجش میزان انتظارات گروه گردشگران از مولفه‌های موجود در بخش ساختار محیطی اثرگذار بر روی رشد و توسعه گردشگری شهری پرداخته شده است. نتایج نشان می‌دهد تفاوت میانگین‌ها برای آیت‌های "محیط زیست مطلوب" منفی است و عملکرد این شهر در برآورده کردن این انتظارات بسیار پایین بوده است با وجود اینکه از نظر طبیعی شهر بسیار غنی بوده ولی از منظر نگهداشت و رسیدگی مسئولین و درک کم گردشگران از آسیب‌پذیری ناحیه باعث شده است به مرور این شهر از این لحاظ دچار ضعف گردد. اما در ارتباط با آیت‌های "آب آشامیدنی سالم و بهداشتی، مناسب بودن سیستم جمع‌آوری زباله در مکان‌های عمومی، تمیز بودن محیط داخلی و حمایت از مناطق گردشگری" این شهر نیز عملکرد قابل قبولی دارند. همچنین بالاترین سطح رضایت مربوط به مناسب بودن سیستم جمع‌آوری زباله در مکان‌های عمومی و کمترین سطح رضایت مربوط به محیط زیست مطلوب است.

جدول ۱۰. انتظارات، عملکرد و سطح رضایت از مولفه‌های محیطی

ردیف مولفه‌های محیطی	سطح رضایت	عملکرد انتظارات
۱ آب آشامیدنی سالم و بهداشتی	۰/۷	۱/۸۴ / ۱/۱۴
۲ محیط زیست مطلوب	-۰/۵۴	۱/۸ / ۲/۳۴
۳ مناسب بودن سیستم جمع‌آوری زباله در مکان‌های عمومی	۰/۱۳	۲/۰۱ / ۱/۸۸
۴ تمیز بودن محیط داخلی	۱/۰۱	۲/۱ / ۱/۰۹
۵ حمایت از مناطق گردشگری	۱/۰۶	۳/۱ / ۱/۰۴

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

مطابق ماتریس انتظارات و عملکرد دسترسی، آیت محیط زیست مطلوب بر روی سناریوی (Lose) قرار دارد که نشان می‌دهد انتظارات گردشگران، در این زمینه برآورده نشده است. اما آیت‌های آب آشامیدنی سالم و بهداشتی، مناسب بودن سیستم جمع‌آوری زباله در مکان‌های عمومی، تمیز بودن محیط داخلی و حمایت از مناطق گردشگری در روی سناریوی (Win) قرار گرفته‌اند و این به معنای برآورده شدن انتظارات گردشگران و شهروندان می‌باشد.

شکل ۴. نمودار انتظارات/عملکرد مولفه‌های محیطی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

- فرضیه چهارم پژوهش

۴. بین ساختار نهادی و رشد و توسعه گردشگری رابطه وجود دارد.

باتوجه به اینکه هر دو متغیر این فرضیه در سطح فاصله‌ای اندازه‌گیری شده‌اند از ضریب مبستگی پیرسون برای بررسی این فرضیه استفاده شده است که خروجی آن در جدول زیر نشان داده شده است:

جدول ۱۱. خروجی آزمون پیرسون برای بررسی رابطه بین ساختار نهادی و رشد و توسعه گردشگری شهری

گردشگران	خانوار	مسولین		
۰/۲۰۶	۰/۲۴۲	۰/۲۲۵	ضریب پیرسون	ساختار نهادی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معنا داری	
۱۰۰	۳۷۱	۳۰	حجم نمونه	

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

چنانچه جدول فوق نشان می‌دهد رابطه بین ساختار نهادی و رشد و توسعه گردشگری در سه گروه گردشگران، خانوار، مسئولین معنا دار شده است

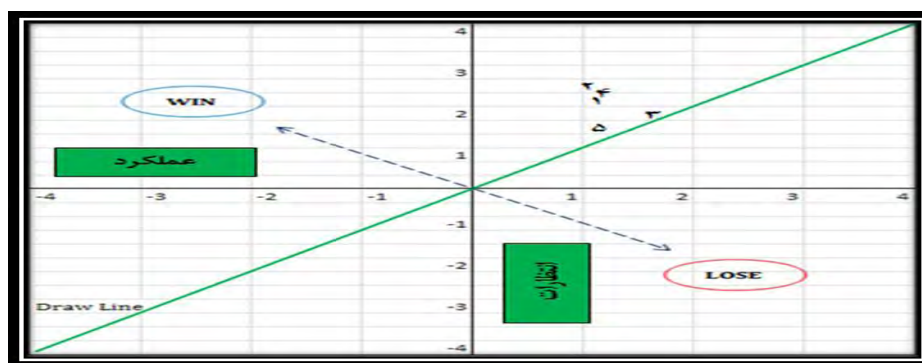
بدین معنی که هرچه ساختار نهادی بهتر باشد رشد و توسعه گردشگری افزایش می‌یابد. در نهایت سعی بر آن شده که از طریق مدل گردشگری HOLSAT به سنجش میزان انتظارات، عملکرد و سطح رضایت گروه گردشگران از مولفه‌های موجود در بخش ساختار نهادی اثرگذار بر روی رشد و توسعه گردشگری شهری می‌پردازیم. سطوح برآورده شدن انتظارات گردشگران از توسعه گردشگری در مؤلفه نهادی گویای آن است که تفاوت میانگین‌ها برای تمامی آیتم‌ها (مطلوب بودن سطح خدمات ارائه شده، اطلاع رسانی، مشارکت فعال مردم، مدیریت فعالیت‌های گردشگری و فعالیت‌های غیر دولتی در زمینه گردشگری منفی است و عملکرد این شهر در برآورده کردن این انتظارات بسیار پایین بوده است با وجود اینکه این شهر از نظر مواهب طبیعی بسیار غنی و دارای تنوع بسیار بالا در جذب گردشگر و ارائه خدمات به آنها می‌باشد. همچنین بالاترین سطح رضایت مربوط به فعالیت‌های غیر دولتی در زمینه گردشگری و کمترین سطح رضایت مربوط به مشارکت فعال مردم است.

جدول ۱۲. انتظارات، عملکرد و سطح رضایت از مولفه‌های نهادی

ردیف	مؤلفه‌های نهادی	سطح رضایت	عملکرد انتظارات
۱	مطلوب بودن سطح خدمات ارائه شده	-۰/۹۵	عملکرد-انتظارات میانگین میانگین
۲	مشارکت فعال مردم	-۱/۶۴	۲/۷ ۱/۰۶
۳	اطلاع رسانی	-۰/۲۹	۱/۹۴ ۱/۶۵
۴	مدیریت فعالیت‌های گردشگری	-۱/۱۸	۲/۳ ۱/۱۲
۵	فعالیت‌های غیر دولتی در زمینه گردشگری	-۰/۶۶	۱/۸۶ ۱/۲

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

مطابق ماتریس انتظارات و عملکرد دسترسی، تمامی آیتم‌های اعم از مطلوب بودن سطح خدمات ارائه شده، اطلاع رسانی، مشارکت فعال مردم، مدیریت فعالیت‌های گردشگری و فعالیت‌های غیر دولتی در زمینه گردشگری بر روی سناریوی (Lose) قرار دارد که نشان می‌دهد انتظارات گردشگران، در این زمینه برآورده نشده است.

شکل ۵. نمودار انتظارات/عملکرد مولفه‌های نهادی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

تأثیر مولفه‌های موردنظر بر توسعه گردشگری شهری گلوگاه

از آنجایی که تحقیق حاضر به تحلیل ساختارهای اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، محیطی و نهادی در رشد و توسعه گردشگری شهری در شهر گلوگاه می‌پردازد، بنابراین پس از بررسی رابطه بین مولفه‌ها و توسعه گردشگری شهری رگرسیون چندگانه (چندمتغیره) استفاده نموده‌ایم که در واقع با استفاده از رگرسیون چندمتغیره محقق می‌تواند رابطه خطی موجود بین مجموعه‌ای از متغیرهای مستقل (در اینجا ساختارهای اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و نهادی، محیطی) با یک متغیر وابسته (توسعه گردشگری شهری) را به شیوه‌ای مطالعه نماید که در آن، روابط موجود فیما بین متغیرهای مستقل نیز مورد توجه قرار گیرد.

رگرسیون چندگانه برای سنجش اثر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته از دیدگاه خانوار

در یک جمع‌بندی از آزمون‌های مطرح شده، رگرسیون چندگانه تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته با روش همزمان بررسی می‌شود. از مجموع چهار متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون ۳ متغیر مستقل تأثیر معناداری بر متغیر وابسته داشته‌اند.

جدول ۱۳. رگرسیون تأثیر متغیرهای مستقل بر گردشگری شهری از دید خانوار

متغیرهای مستقل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده (Beta)	T	سطح معنی‌داری
	B	خطای معیار			
ساختار اقتصادی	۰/۱۵۴	۰/۰۲۸	۰/۲۶۰	۵/۴۶۷	۰/۰۰۰
ساختار اجتماعی و فرهنگی	-۰/۲۰۱	۰/۰۲۳	-۰/۴۶۴	-۸/۶۶۱	۰/۰۰۰
ساختار نهادی	۰/۳۳۴	۰/۰۴۶	۰/۳۹۲	۷/۲۰۲	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

رگرسیون چندگانه برای سنجش اثر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته از دیدگاه گردشگران

بر اساس دیدگاه گردشگران از میان ۴ متغیر ساختارهای اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، نهادی و محیطی سه متغیر مستقل تأثیر معنی‌داری بر متغیر وابسته داشته‌اند.

جدول ۱۴. رگرسیون تأثیر متغیرهای مستقل بر گردشگری شهری از نظر گردشگران

متغیرهای مستقل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده (Beta)	T	سطح معنی‌داری
	B	خطای معیار			
ساختار اجتماعی و فرهنگی	۰/۹۳۸	۰/۱۰۹	۰/۵۴۹	۸/۵۷۵	۰/۰۰۰
ساختار اقتصادی	۰/۶۲۵	۰/۱۳۶	۰/۲۹۶	۴/۶۰۰	۰/۰۰۰
ساختار محیطی	۰/۸۶۴	۰/۲۱۳	۰/۲۴۴	۴/۰۵۹	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

رگرسیون چندگانه برای سنجش اثر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته از دیدگاه مسولان

از مجموع متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون، ۲ متغیر مستقل تأثیر معنی‌داری بر متغیر وابسته داشته‌اند.

جدول ۱۵. رگرسیون تأثیر متغیرهای مستقل بر گردشگری شهری از نظر مسولان

متغیرهای مستقل	ضرایب استاندارد نشده		T (Beta)	سطح معنی‌داری
	B	خطای معیار		
ساختار اجتماعی و فرهنگی	۰/۷۸۲	۰/۳۲۹	۲/۳۷۶	۰/۰۰۰
ساختار محیطی	۰/۷۹۰	۰/۲۷۳	۲/۸۹۷	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷

نتیجه‌گیری

همانگونه که در ادبیات تحقیق ذکر شد، اساس توسعه گردشگری شهری مفهومی است که کلیه ابعاد اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، نهادی و محیطی را به صورت یکپارچه و جامع شامل می‌شود، از اینرو زمانی که توسعه گردشگری شهری مورد ارزیابی قرار می‌گیرد، این ارزیابی باید در برگیرنده سیستمی جامع از شاخص‌ها در همه ابعاد ذکر شده باشد. به این ترتیب با این دیدگاه مولفه اقتصادی با شاخص‌هایی همچون سهم گردشگری در رفاه اقتصادی و کاهش فقر، توزیع درآمد و ثروت و منابع قدرت اقتصادی و معیشت پایدار ساکنان محلی، مناطق توریستی و...، مولفه محیطی با معیارهایی همانند مشارکت در حفظ منابع طبیعی، تنوع زیستی، آگاهی‌های زیست محیطی و جلوگیری از گرم شدن زمین و... و در مولفه اجتماعی- فرهنگی با معیارهایی همانند رعایت حقوق انسانی و رعایت حقوق کار، رعایت زندگی شرافتمندانه و افزایش رضایتمندی مردم، توانمندسازی و مشارکت فعالانه مردم در توسعه و... و مولفه نهادی با معیارهایی همچون تداوم تامین مناسب مالی، توانایی اداره و سازماندهی بلند مدت، تصویب قوانین، تعیین دستگاه و نظام قانونی مناسب، ارتباط و هماهنگی نهادها و سازمان‌ها، مشخص می‌شود.

نتایج تحقیق در بررسی انتظارات گردشگران نشان می‌دهد که تنها ویژگی‌های اقتصادی شهر در بخش گردشگری توانسته‌اند رضایت گردشگران را جلب نماید. همچنین برای بررسی تأثیر مولفه‌های موردنظر بر توسعه گردشگری شهری گلوگاه از رگرسیون چندگانه استفاده شده است. در بررسی تأثیر مولفه‌های مورد نظر از نظرات سه گروه خانوارها، گردشگران و مسولین استفاده شده است. نتایج تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد که از نظر خانوارها متغیر ساختار نهادی با ضریب بتای ۰/۳۹۲، از نظر گردشگران متغیر ساختار اجتماعی- فرهنگی با ضریب بتای ۰/۵۴۹ و از نظر مسولین متغیر ساختار محیطی با ضریب بتای ۰/۴۴۴ بیشترین تأثیرگذاری را بر توسعه گردشگری شهر گلوگاه داشته‌اند. از نتایج رگرسیون چندگانه می‌توان چنین بیان کرد متغیرهای تأثیرگذار بر توسعه شهر از نظر مسولین، گردشگران و خانوارها بایکدیگر متفاوت است و این بیشتر بخاطر اختلاف نظرهای فردی است. از آنجا که مسولین بیشتر به فکر حفظ محیط زیست و طبیعت هستند به همین خاطر مهمترین و موثرترین عامل را در جذب گردشگر محیط زیست زیبا و طبیعت می‌دانند چرا که بهرمند بودن از محیطی زیبا و دلنشین یکی از مهمترین عوامل جذب گردشگر است. گردشگران معتقدند که نحوه برخورد مردم یک شهر با مهمانان و مسافران مهمترین عامل در جذب گردشگر است چرا که در صورت عدم مهمانوازی و عدم استقبال از مسافران و گردشگران و بد برخورد کردن با گردشگران اثرات سویی بر جذب گردشگر دارد. خانواده‌ها نیز به این خاطر که سازمان‌ها و نهادهای متولی امر

گردشگری مهمترین نقش در شناساندن یک شهر به گردشگران و همچنین فراهم آوردن سایر امکانات خدماتی، رفاهی و زیربنایی دارند و همچنین آژانس‌های گردشگری نقش مهمی در گردشگری یک شهر ایفا می‌کنند معتقدند که ساختارهای نهادی مهمترین و موثرترین عامل در گردشگری یک شهر است. در پایان می‌توان چنین نتیجه گرفت که گردشگری یک شهر زمانی موفق خواهد بود که تمام مسولین و متولیان امر گردشگری به همراه تمام شهروندان دست به دست هم داده و همچنین مدیران و مسولین در زمینه برنامه‌ریزی‌های مربوط به گردشگری بدون مشارکت شهروندان برنامه‌ای را به شهروندان تحمیل نکنند. شباهت این پژوهش با پژوهش‌های پیشین در این است که پژوهش‌های پیشین هرکدام به نوعی مهمترین عامل یا موثرترین شاخص تاثیرگذار بر گردشگری شهری را بیان کرده‌اند ولی تفاوت این پژوهش با نتایج پیشین در این است که این پژوهش معتقد است همه مولفه‌های اقتصادی، محیطی، نهادی و اجتماعی - فرهنگی هرکدام به نوعی تاثیر مهمی را بر گردشگری شهری دارند ولی هیچکدام برتری مطلق بر دیگری ندارد چرا که همه این عوامل بایستی در کنار هم قرار بگیرد تا گردشگری یک شهر به رشد و توسعه برسد.

منابع

- ابراهیم پور، حبیب؛ بابایی، یاور و سخندان، الناز، (۱۳۹۶)، بررسی تاثیر سرمایه اجتماعی بر مشارکت در توسعه گردشگری پایدار با نقش میانجی اثرات گردشگری مطالعه موردی شهر سرعین، مجله برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، سال ۶، شماره ۲، صص ۱۱۸-۱۴۳.
- آقا محمدی، مهدی (۱۳۹۰)، نقش مناطق نمونه گردشگری در توسعه پایدار مناطق عشایری مطالعه موردی مجتمع تفریحی توریستی گنجنامه همدان، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا، دانشگاه تربیت مدرس
- امینیان، ناصر؛ سیدنقوی، میرعلی؛ جهانیان، منوچهر و امامی، سیدمحسن، (۱۳۹۶)، وضعیت ارزیابی شاخص‌های حکمروایی مطلوب در توسعه گردشگری شهری: مطالعه موردی شهر تهران، فصلنامه اقتصاد و مدیریت شهری، سال ۵، شماره ۲ (۱۸)، صص ۱۲۷-۱۳۹.
- باقری، وحیده و برق لامع، هادی، (۱۳۹۶)، تحلیل توان، قابلیت و جذابیت فضاهای تجاری - اقامتی در راستای توسعه صنعت گردشگری شهری مطالعه موردی مجموعه تجاری - اقامتی امید شهر مشهد، فصلنامه جغرافیا، سال ۷، شماره ۴، صص ۱۰۳-۱۱۴.
- بابایی، محبوب، عاشری، امامعلی، و باقرزاده، کمال (۱۳۹۵)، بررسی قوت‌ها ضعف‌ها، تهدیدها در استان آذربایجان شرقی، اولین همایش بین‌المللی علمی راهبردی توسعه گردشگری جهاد دانشگاهی مشهد صص ۴۰-۵۶
- پرور، محمد (۱۳۹۳)، توانسنجی قابلیت‌های گردشگری روستایی مطالعه موردی: (دهستان جاغرق، شهرستان طرنبه شان‌دیز. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تهران، دانشکده جغرافیا.
- حمزه، فرهاد؛ معیتی، جواد و مرتضایی، زینب، (۱۳۹۶)، بررسی و تجزیه و تحلیل طراحی و باز طراحی مبلمان شهری در راستای زیباسازی شهری در ابعاد مختلف با تاکید بر توسعه گردشگری و پویایی اقتصادی در آستارا، فصلنامه جغرافیا، سال هشتم، شماره ۱، صص ۱۲۹-۱۵۲.
- حیدری، زهرا (۱۳۹۳) مشارکت اجتماع محلی در برنامه‌ریزی گردشگری کشاورزی (مطالعه موردی نواحی روستایی بخش مرکزی شهرستان تنکابن) پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا، دانشگاه تهران، دانشکده جغرافیا
- خواجه نبی، فهیمه (۱۳۹۶)، تحلیل ساختارهای اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، محیطی و نهادی در رشد و توسعه گردشگری شهری (مطالعه موردی: شهر گل‌گه)، رساله دکتری رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد سمنان، سمنان.
- خاکساری، علی، معزز، وحید، ابراهیم نیا، سماکوش، سعید (۱۳۹۴) ارزیابی تاثیرات گردشگری شهری بر نحوه زندگی مردم شهر بابلسر. مجله برنامه‌ریزی گردشگری. سال دوم شماره ۷ صص ۱۲۶-۱۴۷

- دهستانی، بهبود، (۱۳۸۳) برنامه‌ریزی کالبدی گردشگری شهرستان آستارا پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا دانشگاه تربیت مدرس. دانشکده علوم انسانی
- قدمی، مصطفی (۱۳۸۸) مدل‌سازی توسعه گردشگری و شهری در چارچوب پایدارینمونه موردی کلاردشت رساله دکتری رشته جغرافیا. دانشگاه تهران. دانشکده جغرافیا
- غفاری، غلامرضا، میرزایی، حسین، کریمی، علیرضا (۱۳۹۳) بررسی رابطه بین صنعت و کیفیت زندگی (مقایسه موردی مناطق روستایی شهرستان قروه) دو فصلنامه توسعه روستایی شماره ۴ صص ۳۴-۵۰
- کامیابی، سعید؛ خداداد، سعید، اکبری، مهناز (۱۳۹۶) امکان‌سنجی توسعه اکوتوریسم در شهرهای ساحلی مطالعه موردی بندرگز. دومین همایش ملی گردشگری سرمایه ملی و چشم انداز آینده
- لهسایی، سیده سرور، (۱۳۹۴)، ارزیابی عملکرد شهرداری شیراز در توسعه صنعت گردشگری با رویکرد کارت امتیازی متوازن و با به کارگیری تکنیک‌های تصمیم‌گیری چندگانه فازی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، گروه مهندسی صنایع، دانشگاه علم و هنر، وابسته به جهاد دانشگاهی، تهران.
- مرادپور، نبی؛ تقوی زیروانی، اسماعیل و قربانی، حمید، (۱۳۹۶)، بررسی تاثیر شاخص‌های پیاده‌مداری بر توسعه گردشگری پیاده شهری مطالعه موردی شهر خرم‌آباد، مجله گردشگری شهری، دوره ۴، شماره ۲، صص ۹۹-۱۱۲.
- هاشمی، سیدرضا، علیدادی، حسن (۱۳۹۳) اثرات زیست محیطی گردشگری، معضلات و راهکارها ششمین همایش کشوری بهداشت و محیط دانشگاه علوم پزشکی مازندران صص ۱۴-۲۳
- نوری کرمانی، علی، ذوقی، ایوب، علایی، مسعود (۱۳۸۸) گردشگری شهری و پیوندی عملکردی آن با اکوتوریسم مطالعه موردی استان کردستان. مجله فضای جغرافیایی سال ۹ شماره ۲۶
- وارثی، حمیدرضا؛ موسوی، سید علی و غلامی بیمرغ، یونس (۱۳۹۰). تحلیلی بر وضعیت گردشگری شهرستان نورآباد ممسنی (با تاکید بر طبیعت گردی). فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره پیاپی ۱۰۱، صص ۷۸-۴۹.
- Alinejad, M. E., & Razaghi, Z. (2012). Tourism and its history. *Life Science Journal*, 9(4).
- Boavida-Portugal, I., Rocha, J., & Ferreira, C. (2016), Exploring the Impacts of Future Tourism Development on Land Use/Cover Changes, *Applied Geography*, Vol 77, pp. 82- 91.
- Currie, C., & Falconer, P. (2014). Maintaining sustainable island destinations in Scotland: The role of the transport-tourism relationship. *Journal of Destination Marketing & Management*, 3(3), 162-172.
- Scott, d., and Lemieux, c. (2010). Weather and Climate Information for Tourism, *Environmental Sciences*, No 1, pp 146-183.
- Sofeska, Emilija. (2016), relevant factor in sustainable Urban development of urban planning methodology and implementation of concepts for sustainable planning (planning documentation for the master plan Skopje 2001-2020, *procedia Environmental Sciences*, Vol. 34, pp. 1337-1450.
- Stasiukynas, A., Raslanas, S., and Jurgelaityte, E. (2013). Sustainability Assessment Studies of Recreational Buildings, *Procedia Engineering*, No 57, pp 929-937.
- Akca, Hasan , 2015, Assessment of Rural Tourism in Turkey Using SWOT Analysis, *Journal of Applied Sciences*
- han Chen Imran Rahman ,2016 Cultural tourism: An analysis of engagement, cultural contact, memorable tourism experience and destination loyalty. *Tourism Management Perspectives*. Volume 26, Pages 153-163